

Τριάκοντα έτη Πατριάρχου Βαρθολομαίου. Ευχαριστίαι, αναμνήσεις και ευχαί

[Οικουμενικό Πατριαρχείο](#) / [Μητροπόλεις Οικουμενικού Θρόνου](#)

- **Μητροπολίτου Βελγίου Άθυναγόρου,
Έξάρχου Κάτω Χωρών και Λουξεμβούργου**

Έφέτος έορτάζουμε μία ξεχωριστήν επέτειον, δια τήν οποίαν είμεθα εϋγνώμονες εις τόν Άγιον Θεόν μας. Εϋγνώμονες δι'όλας τας εϋεργεσίας Του και κυρίως, διότι με τήν Χάριν Του, συνεπληρώθησαν τριάκοντα έτη Πατριαρχείας τής Αϋτοϋ Θειοτάτης Παναγιότητος, κυρίου κυρίου Βαρθολομαίου, έπικεφαλής τής Μητρòς Έκκλησίας και τής ανά τήν Οικουμένην Όρθοδοξίας.

Με τας παρούσας γραμμάς θα ήθελα να καταθέσω μερικὰς **προσωπικὰς αναμνήσεις τής εξαιρετικῆς προσωπικότητος τοϋ Οικουμενικοϋ μας Πατριάρχου Βαρθολομαίου. Η αφήγησις στηρίζεται εις τὰ ὅσα έβίωσα εις τήν σχέσιν «πατρòς πρòς τò πνευματικόν του τέκνον».**

Τò θέρος τοϋ έτους 1969 συνήντησα δια πρώτην φορά τόν Οικουμενικόν μας Πατριάρχην Βαρθολομαϊόν μαζί με τούς γονεΐς μου και τὰ αδέλφια μου. Έπραγματοποίησαμε τò ταξείδιον ὀδικῶς ἀπò Βέλγιον πρòς Κωνσταντινούπολιν, δια να συναντήσουμε τόν Οικουμενικόν Πατριάρχην Άθυναγόραν, ὁ ὁποῖος παραθέριζε δι'ὀλίγας ἡμέρας εις τήν κατὰ Χάλκην Θεολογικὴν Σχολήν, ἡ ὁποία ἐλειτούργει τότε. Τò πρῶί τής 16ης Αϋγούστου έτελέσθη ἐκεῖ ἡ Θεία Λειτουργία. Διάκονος ἦτο ὁ νέος Βαρθολομαῖος Άρχοντώνης. Μετὰ τò πέρας τής Θείας Λειτουργίας είχαμε τήν τιμὴν να συναντήσουμε τόν Πατριάρχην Άθυναγόραν και να προσκληθοϋμε εις τò γεϋμα. Ὁ νέος Διάκονος Βαρθολομαῖος συμμετεῖχε ἐνεργῶς εις τήν συνάντησιν ἐκείνην και ἔκτοτε, ὁ αἰμίμηστος κατὰ σάρκα πατήρ μου, Ἰγνάτιος Peckstadt, διετήρει τακτικὴν ἀλληλογραφίαν με τόν π. Βαρθολομαϊόν. Εϋρίσκω ἀκόμη εις τὰ προσωπικὰ ἀρχεῖα τοϋ πατρός μου ἐπιστολάς, αἱ ὁποῖαι φανερώνουν μίαν ἀλληλοεκτίμησιν και φιλίαν. **Όταν ἀργότερον μετέβημεν δια δευτέραν φοράν εις Κωνσταντινούπολιν, δια να λάβουμε τας εϋλογίας τοϋ Οικουμενικοϋ Πατριάρχου Δημητρίου, ὁ προσφάτως τότε προαχθεῖς Μητροπολίτης Βαρθολομαῖος ὠργάνωσε ὅλην τήν ἐκεῖ διαμονήν μας. Ὁ πατήρ μου συγχρόνως προσεκάλει συχνὰ τόν**

Μητροπολίτην Βαρθολομαῖον νὰ ἐπισκέπτεται τὸ Βέλγιον διὰ νὰ δίδῃ διαλέξεις εἰς τὰ πλαίσια τοῦ κύκλου διαλέξεων μὲ τὴν ἐπωνυμίαν «Apostolos Andreas». Εἰς αὐτὴν τὴν ποιμαντικὴν δραστηριότητα συμμετέσχον ὀρθόδοξαι προσωπικότητες, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, μοναχοὶ καὶ θεολόγοι, πάντοτε μιλῶντας περὶ τῆς ὀρθοδόξου πνευματικῆς ζωῆς.

Ἐν τῷ μεταξῦ, ἐσκεπτόμουν συνεχῶς μίαν πιθανὴν μεγαλυτέραν ἀφιέρωσίν μου εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας. Προσεκλήθην ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἑλβετίας Δαμασκηνοῦ νὰ παρακολουθήσω ὡς παρατηρητῆς τὴν Γ' Πανορθόδοξον Προσυνοδικὴν Συνέλευσιν ἐν Chambésy, ὅπου συνήντησα καὶ πάλιν τὸν Μητροπολίτην Βαρθολομαῖον, ὡς μέλος τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Ἔχω ζωηρὰς ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴν συνάντησιν ταύτην. Ὁ Μητροπολίτης Βαρθολομαῖος μὲ ἐντυπωσίασε πολὺ, ἰδιαίτερος διὰ τὴν ἀπλότητα, τὴν εὐγένειάν του καὶ τοὺς ἀνοικτούς του ὀρίζοντας. Ἦτο ἐνήμερος τοῦ σοβαροῦ τροχαίου ἀτυχήματός μου καὶ ὅλων τῶν συνεπειῶν του καὶ μὲ προσεκάλεσε εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Μετέβην εἰς τὴν Πόλιν διὰ παραμονὴν δύο ἐβδομάδων, ἀλλὰ τελικῶς παρέμεινα ὀκτῶ ἐβδομάδας. Αἱ καθημεριναὶ μας συναντήσεις καὶ πολλαπλαῖ συζητήσεις τὸν κατέστησαν πνευματικὸ μου πατέρα καὶ προστάτη. **Γνωρίζων ὅτι εἶχον μίαν κλῆσιν, μὲ ἐνεθάρρυνε νὰ σπουδάσω τὴν Θεολογίαν καὶ μοῦ ἐξασφάλισε ὑποτροφίαν σπουδῶν, καθὼς καὶ δωμάτιο εἰς τὴν Ἱερὰν Πατριαρχικὴν Μονὴν Βλατάδων ἐν Θεσσαλονίκῃ.** Ἀπὸ τὴν Θεσσαλονικὴν συνέχισα νὰ ἐπισκέπτομαι τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου εἶχα ἐποικοδομητικὰς συζητήσεις μὲ τὸν Μητροπολίτην Βαρθολομαῖον, κυρίως διὰ τὸ μέλλον μου. Ὁ ἴδιος μοῦ ἀνέφερε ὅτι θὰ μετέβαινε εἰς τὸ Βέλγιον διὰ νὰ τελέσῃ τὴν εἰς διάκονόν μου χειροτονίαν καὶ ὅτι εἶχε μάλιστα ἐπιλέξει καὶ ἓνα ὠραῖο ὄνομα. Ἐνθυμοῦμαι ἐπίσης πολὺ καλῶς τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Βλατάδων κατὰ τὸ ἔτος 1988, ὅτε μετέβη εἰς Θεσσαλονικὴν διὰ Διάλεξιν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολήν. Εἰσήλθε εἰς τὸ δωμάτιόν μου, εἰς τὸ ὁποῖο εἴμεθα μὲ φίλους συμφοιτητάς, οἱ ὁποῖοι διέμενον ἐπίσης ἐκεῖ, καὶ ἀνεκοίνωσε ὅτι ἐπρόκειτο νὰ τελέσῃ τὴν εἰς διάκονον χειροτονίαν μου εἰς Βρυξέλλας. **Ἐκεῖνος θὰ τὰ ἔλεγε Ρωμαῖῖκα καὶ ἐγὼ εἰς τὴν Φλαμανδικήν.**

Ἔτσι καὶ ἔγινε, ὅταν μετέβη εἰς τὸ Βέλγιον τὸν Νοέμβριον τοῦ 1989 διὰ τὴν μοναχικὴν κουράν μου καὶ τὴν εἰς διάκονον χειροτονίαν μου καὶ μοῦ ἐπέδωσε τὸ ὄνομα «Ἀθηναγόρας», μὲ ἀποστολὴν νὰ συνεχίσω καὶ ἐγὼ νὰ συμβάλλω ὑπὲρ τοῦ ἰδεώδους «τῆς ἐνότητος τῶν χριστιανῶν». Ἦμουν ἡ 10ῃ χειροτονία του. Ἡ πρώτη του χειροτονία ἦτο ἐκείνη τοῦ Δημητρίου Καρρά, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπέδωσε τὸ ὄνομα τοῦ πνευματικοῦ του πατρός, Γέροντος Μητροπολίτου Χαλκηδόνος Μελίτωνος. Θὰ πρέπει νὰ τονίσω εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὰς ἐξαιρετικὰς του ὁμιλίας κατὰ τὰς ἱερὰς στιγμὰς τῶν χειροτονιῶν, κατὰ τὰς ὁποίας ὑπεγράμμιζε ὄχι μόνον τὰ

σημαντικὰ πράγματα διὰ τὴν ζωὴν τοῦ κληρικοῦ, ἀλλὰ μετέδιδε ἕνα πνευματικὸ μῆνυμα εἰς τὸν νεοχειροτονούμενον. Μᾶλλον ἐκληρονόμησε τὴν συνήθειαν ταύτην ὑπὸ τοῦ Γέροντός του.

Ὅσοι συνήντησαν τὸν Μητροπολίτην Βαρθολομαῖον, κατὰ τὴν εἰς διάκονον χειροτονίαν μου, ἐντυπωσιάσθησαν ἀπὸ τὸν τρόπον τελέσεως τῆς Θείας Λειτουργίας, καθὼς καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του δι' ὅλους ὅσους συνήντησε κατ' αὐτήν. Αὐτὸ εἶναι ποὺ τὸν χαρακτηρίζει. Ἡ ἀπλότης του καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τὸν κάθε συνομιλητὴν του ἐπέτρεψαν νὰ κερδίσῃ τὴν συμπάθειαν ὄλων. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι κάποτε μοῦ ἀνέφερεν πόσο σημαντικὴ καὶ πολύτιμος εἶναι ἡ ἐκμάθησις γλωσσῶν διὰ τὸν κληρικόν· εἰς τὴν πρᾶξιν πολυτιμωτέρα καὶ ἀπὸ τὰς θεολογικὰς γνώσεις, διότι τὰς χρησιμοποιεῖ καθημερινῶς. Ἡ γλῶσσα εἶναι τὸ ὄχημα, μὲ τὸ ὁποῖο ἐπικοινωνοῦμε μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Εἶπε μάλιστα τότε ὅτι ἦταν εὐγνώμων εἰς τὸν Θεόν, διότι ἠδυνήθη μὲ ἰδιαιτέραν εὐκολίαν νὰ σπουδάσῃ καὶ νὰ ὁμιλῇ μὲ ἄνεσιν πολλὰς γλῶσσας.

Ὡς ἐκκλησιαστικὸς ἡγέτης ἀποδίδει μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν κληρικῶν. Τοῦτο ἐξηγεῖται, διότι ὁ ἴδιος ἐπραγματοποίησε πολλὰς καὶ σημαντικὰς σπουδὰς. Μετὰ τὴν σπουδὴν εἰς τὴν περίφημον Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, μετέβη εἰς Ρώμην, ὅπου ἐφοίτησε εἰς Γρηγοριανὴν Σχολὴν, εἰς Bossey τῆς Ἑλβετίας καὶ εἰς Μόναχον τῆς Γερμανίας. Ἐπὶ πλέον διηκόνησε πλησίον ἐπιφανῶν προσωπικοτήτων, ὅπως ἦταν οἱ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι Ἀθηναγόρας καὶ Δημήτριος, καὶ μεγάλοι Μητροπολίται, ὅπως ὁ Γέροντας Χαλκηδόνης Μελίτων, ὁ Χαλδίας Κύριλλος, ὁ Σάρδεων Μάξιμος, ὁ Σταυρουπόλεως Μάξιμος, ὁ Ἐφέσου Χρυσόστομος καὶ ἄλλοι. Τὸ Φανάριον συνιστᾷ ἄλλο πανεπιστήμιον. Μετὰ τὰς σπουδὰς εἰς διαφόρους χώρας καὶ μὲ πολὺ διαφορετικὸ πολιτιστικὸ πλαίσιο σπουδαστῶν, διηύρυνε τοὺς ὀρίζοντάς του. Ἦλθε ἐν συνεχείᾳ εἰς συναντήσεις μετ' ἐπιφανῶν ἐκπροσώπων τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς, τῆς Προτεσταντικῆς καὶ Ἀγγλικανικῆς, γνωρίζων τὸν διάλογον ἀπὸ τῆς νεαρᾶς του ἡλικίας. Βεβαίως εἶχε τὰς ἀπαραιτήτους πνευματικὰς γνώσεις καὶ ἰκανότητας διὰ τὴν συνέχισιν αὐτῶν τῶν διαλόγων.

Κάποτε μοῦ ἀπήντησε εἰς τὸ ἐρώτημα, πῶς ἀπεφάσισε νὰ γίνῃ κληρικός. Ἦτο εἰς τὰ πλαίσια ἐνὸς ὀδοιπορικοῦ ποὺ ἔκαμνα διὰ τὸ Α' Πρόγραμμα τῆς Βελγικῆς Δημοσίας Τηλεοράσεως, εἰς τὴν ἐκπομπὴν «Ὁρθοδοξία». Ἀπήντησε ὡς ἀκολούθως: «Νομίζω ὅτι ἦτο μία κλήσις τοῦ Θεοῦ, εἰς συνδυασμὸν μὲ τὴν γενικωτέραν ἀτμόσφαιραν καὶ παράδοσιν τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐκείνην τὴν ἐποχὴν εἰς τὴν γενέτειράν μου. Αὐτὰ εἶχον πολὺ στενὴν σχέσιν μὲ τὴν θρησκεία. Πάντοτε κρατοῦσα στενὴν φιλίαν μὲ τὸν ἱερέα τοῦ χωριοῦ μου καὶ ἐπίσης μὲ τὸν Ἐπίσκοπον τῆς νήσου μου, ὁ ὁποῖος ἦτο καὶ ὁ πνευματικὸς μου. Ὅλα αὐτὰ συνέβαλον εἰς τὴν

τελικήν μου απόφασιν, τὴν ὁποίαν ἔλαβον ἀμέσως μετὰ τὸ πέρασ τῶν θεολογικῶν μου σπουδῶν εἰς τὴν Χάλκην. Ἀρχικῶς ὁ κατὰ σάρκα πατέρας μου δὲν τὸ ἀπεδέχθη εὐκόλως, ἦτο διστακτικός, ἀλλὰ οἱ γονεῖς μου ἀντελήφθησαν τελικῶς, ὅτι ἡ ἀπόφασίς μου ἦτο εἰλημμένη. Ὅταν ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε εἰς τοὺς γονεῖς μου τὴν μεγάλην εὐλογία νὰ ἴδουν τὸν υἱὸν τοῦς Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ἦταν πολὺ ὑπερήφανοι καὶ χαρούμενοι. Εἶναι πολὺ σπάνιο εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ὁρθοδοξίας μας καὶ οἱ δύο γονεῖς νὰ ζήσουν τὴν χαρὰν καὶ νὰ ἴδουν τὴν ἐνθρόνισιν τοῦ υἱοῦ τοῦς ὡς Πατριάρχου. Ἦμουν εὐγνώμων εἰς τὸν Θεὸν ποὺ ἐπέτρεψε, εἰς τοὺς γονεῖς μου καὶ εἰς ἐμένα, αὐτὴν τὴν μεγάλην χαρὰν καὶ εὐλογίαν».

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος δίνει μεγάλην σημασίαν εἰς τὰ μικρὰ πράγματα τῆς παραδοσιακῆς ζωῆς τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανοῦ. Προτιμᾷ τὰ μικρὰ πράγματα, τὰ ἀπλᾶ ἀλλὰ οὐσιαστικὰ ἀπὸ τὰ μεγάλα καὶ ἐπιφανειακά. Τὸ εἶχα παρατηρήσει πολὺ παλαιά, ἀλλὰ τοῦτο ἐγένετο δι' ἐμὲ πολὺ φανερό, ὅταν τὸν συνήντησα τὸ ἔτος 2012 κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς παραμονῆς του εἰς τὴν γενέτειρά του νῆσον Ἰμβρο. Ἦταν ὡς νὰ ἐγύριζε ὁ χρόνος ὀπίσω εἰς τὰ παλαιά, ὅταν ἔφθασε εἰς τὸ νησί του. Εἶναι ἡ πραγματικὴ νοσταλγία γιὰ τὶς ἡμέρας τῆς ζεστασιᾶς τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς (τὰ δύο ἀδελφία του καὶ αἱ νύφαι του ἦσαν ἐκεῖ). Ζωὴ σὲ παραδοσιακὸ χωριό, ὅπου ἡ ἐκκλησία εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρο τῆς ζωῆς τοῦ χωριοῦ· με πολὺ στενὴ σχέση με τὴν ὁμορφίαν τῆς Δημιουργίας τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο μοῦ θύμισε αὐτὸ ποὺ εἶχε εἶπει σὲ μία συνέντευξιν, ὅτι δηλαδή: «ἐμεῖς, οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοί, πιστεύουμε ὅτι ὁ ὁμορφος αὐτὸς κόσμος εἶναι δημιούργημα τῶν χειρῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐμεῖς, οἱ ἄνθρωποι, τὸν ἐκμεταλλευστήκαμε με ἐγωϊστικὴ διάθεσιν. Δηλώνουμε ὅτι ἀγαπᾶμε τὸν Θεόν, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀγαπᾶμε ἐπίσης καὶ τὴν Δημιουργίαν ποὺ εἶναι ἔργον Του». Τὰ παιδικὰ του χρόνια εἰς τὴν Ἰμβρο τὸν ἐδίδαξαν ὅχι μόνον τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν φύσιν, ἀλλὰ τὸν βοήθησαν νὰ καταλάβει τὴν μεγάλην σημασίαν τῆς Θεϊκῆς Λειτουργίας: «Ἡ ὁμορφία μετὰ τὴν ὁποία ὁ Θεὸς ἔντυσε τὴν Δημιουργίαν, ἀντανεκλάται μέσα εἰς τὴν Θεϊκὴν Λειτουργίαν, σὰν ὁμορφία ὀρατῶν καὶ ἀορατῶν πραγμάτων. Προσφέρουμε ὅ,τι εἶναι ὁμορφο καὶ εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ δεχθοῦμε ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφὰς ἕτεροθόξους ὅ,τι εἶναι ὁμορφο καὶ θετικό». Μετὰ τὰ ὀλίγα αὐτὰ λόγια τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀνέφερε ὅτι ὑπάρχει μία ἀποστολὴ εἰς τὴν ζωὴν του: λατρεία, προσευχή, κόπος διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ περιβάλλοντος καὶ συμβολὴν ὑπὲρ τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τὸν οἰκουμενικὸν καὶ διαθρησκειακὸν διάλογον. Ἡ λατρεία εἶναι τὸ κέντρο τῆς ζωῆς του. Ὁ Πατριάρχης μας ἀγαπᾷ τὸν λειτουργικὸν πλοῦτον τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τὴν παράδοσίν της, ἀλλὰ καὶ τὴν ιδιότητά του ὡς προεστῶτος τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Ἐκπληρῶνει με καταπληκτικὸν τρόπον τὸν ρόλον τοῦ ὡς λειτουργοῦ καὶ ὡς ἐρμηνευτοῦ τῶν ὕμνων κατὰ τὰς λειτουργικὰς συνάξεις.

Ὡμίλησε ἐπίσης κατὰ τοῦ ἀρρώστου ἐθνικισμοῦ, ποὺ ἐμφανίστηκε καὶ συνεχίζει νὰ

ριζώνεται μέσα εις τὴν Ἐκκλησίαν: «Σεβόμεθα καὶ ὑποστηρίζουμε τὴν ταυτότητα ἐκάστου λαοῦ, ἐκάστου ἔθνους, ἀλλὰ εἴμεθα ἀντίθετοι εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς θρησκείας διὰ πολιτικούς καὶ ἐθνιστικούς σκοπούς». Προσέθεσε δὲ ἀμέσως: «Θέλω νὰ ἐπαναλάβω αὐτὸ τὸ ὁποῖο ὑποστηρίζει ὁ Καθηγητῆς Γιανναράς πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόνια, δηλαδὴ ὅτι εἶναι εὐλογία πού τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εὐρίσκεται σήμερα εἰς μίαν μουσουλμανικὴν χώραν. Εἶναι μία πρόκλησις, μία εὐλογία, διότι, ἔαν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εὐρίσκετο εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἢ Ἐκκλησία μας θὰ ἦτο μία Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, ἢ ἂν θὰ εὐρίσκετο εἰς τὴν Ρωσσία, θὰ ἦτο Ρωσικὴ Ἐκκλησία, ἀλλὰ ἐδῶ εἴμαστε μία ἀληθινὴ Οἰκουμενικὴ (Καθολικὴ) Ἐκκλησία. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀντέστη εἰς ὅλας τὰς δυσκολίας καὶ ἐπέζησε. Συνεχίζει νὰ διακονῇ ὅλην τὴν Οἰκουμένην καὶ ὄχι μόνον θρησκευτικῶς».

Αὐτὰ εἶναι λόγια ἀπὸ καρδίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, λόγια πού ἐκφράζουν τὴν οὐσίαν, δηλαδὴ πῶς βλέπει τὸν ρόλον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὡς Ἐκκλησίας ὑπερεθνικῆς εἰς τὴν διακονίαν τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδοξίας. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἰδεώδες εἰς τὸ ὁποῖον ἀφιέρωσε τὴν ζωὴν του.

Μετὰ τὴν εἰς διάκονον χειροτονίαν μου καὶ τὴν προαγωγὴν του εἰς Μητροπολίτην Χαλκηδόνας εἶχον τὴν χαρὰν καὶ τιμὴν νὰ τὸν συνοδεύσω περισσοτέρας φορὰς εἰς διαφόρους σημαντικὰς ἀποστολάς. Ἡ πρώτη ἀποστολὴ ἦτο ἡ προετοιμασία τῆς ἐπισκέψεως εἰς Ἅγιον Ὄρος τοῦ ἀειμνήστου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Δημητρίου. Πρὸς τοῦτο τὸν συνόδευσα εἰς προσκυνηματικὸν ταξίδιον, κάπως ἐπίσημον, εἰς Ἅγιον Ὄρος (4-8 Μαΐου 1990). Μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς συνοδείας του ἀναφέρω καὶ τὸν συμφοιτητὴν του, Ἐπίσκοπον Κρατείας Γεννάδιον (ἐν συνεχείᾳ Μητροπολίτην Ἰταλίας καὶ Μελίτης), ἀλλὰ καὶ τὸν ἀνηψιὸν του, κ. Χρῆστον Ἀναστασιάδην. Ἐδημοσίευσα μετὰ τὸ ταξίδιον τοῦτο μεγάλο ἄρθρον εἰς τὸ περιοδικὸν «Apostel Andreas» μὲ πολλὰς λεπτομερείας: τὴν διαμονὴν μας εἰς τὸ κελλίον τῆς Συνοδείας τῶν Ἰωασαφαίων εἰς Καρυές, τὴν ὑποδοχὴν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστασίας (μὲ Πρωτοεπιστάτην τὸν Θεόκλητον Διονυσιάτην), τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὰς Ἱερὰς Μονὰς Βατοπαιδίου (ἡ ὁποία μόλις εἶχε μετατραπεῖ εἰς κοινόβιον), Γρηγορίου, Διονυσίου, Ξενοφώντος (διὰ τὴν πανηγυριν τῆς Μονῆς), Μεγίστης Λαύρας, Σκήτεως τοῦ Τιμίου Προδρόμου, εἰς τὸ Ἱερόν Κελλίον Ἁγίου Νικολάου Μπουραζέρη, καὶ τὴν ἐπίσημον ὑποδοχὴν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος. Μετὰ ἀπὸ σύντομον ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Ἀθωνιάδαν, ἐπεσκέφθημεν ἐπίσης τὸν Γέροντα Παΐσιον. Σχετικῶς μὲ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην ἔγραψα μεταξὺ ἄλλων: «Ἐν συνεχείᾳ ἐπραγματοποιήσαμε μίαν πολὺ ἐνδιαφέρουσαν ἐπίσκεψιν εἰς τὸν κελλίον τοῦ Γέροντος Παΐσιου, θεωρουμένου, κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν, ὡς τοῦ πλέον ταπεινοῦ μεταξὺ τῶν ἀσκητῶν καὶ φωτισμένου ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μὲ ἀγίαν βιοτήν. Δὲν εἶναι τυχαῖον ὅτι οἱ ἄνθρωποι ὠμίλουν δι' αὐτὸν ὡς “ζωντανοῦ Ἁγίου”. Ὁ Γέρον Παΐσιος ζῆ ἔντελῶς ἀπομονωμένος ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Μονὴν Κουτλουμουσίου, σὲ ἓνα ταπεινὸ

κελλι μέσα εις την φύσιν. Καθημερινῶς τὸν ἐπισκέπτονται δεκάδες προσκυνητῶν μὲ τὰ προβλήματά τους διὰ νὰ τὸν γνωρίσουν καὶ νὰ τὸν συμβουλευθοῦν, ἢ ἀπλῶς διὰ νὰ τὸν ἴδουν. Ἀποσύρεται συχνὰ μέσα εις τὴν φύσιν διὰ νὰ εὔρη γαλήνην καὶ ἡσυχίαν. Εἰς τὰ προβλήματα τῶν ἀνθρώπων δίδει τὶς καλύτερες συμβουλές. Εἰς τὴν πραγματικότητα εἶναι μία ζωντανὴ μαρτυρία τῶν λόγων καὶ τῶν θαυμασίων τοῦ Θεοῦ... Κατάγεται ἀπὸ τὴν Καππαδοκία καὶ ἀπέφυγε συστηματικῶς τὴν ἱερωσύνην. Ἐνας ἱερομόναχος ἐπισκέπτεται συχνὰ τὸ ἐκκλησάκι του διὰ νὰ τελέσῃ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν. Παρ' ὅλον ὅτι ζῆ μακρὰν τοῦ κόσμου, εἶναι ἐνήμερος τῶν πάντων. Ἦταν ἡ δευτέρα φορὰ πού τὸν συνήντησα, τώρα ὅμως μὲ τὸν Γέροντά μου καὶ τὴν συνοδείαν του. Ἀμέσως ὁ ταπεινὸς μοναχὸς ἀνοιξε τὸ κελλίον του, μᾶς ὠδήγησε εἰς τὸ παρεκκλήσιον, καὶ ἐν συνεχείᾳ εἴχομεν μίαν ἀσυνήθιστη συζήτηση μὲ πολλὴ ἀπλότητα. Καθήσαμε ἐπάνω εἰς τὰ κούτσουρα εἰς τὸν κῆπο, μᾶς προσέφερε ἕνα λουκούμι καὶ μᾶς καθάρισε καὶ μῆλα. Ἀπὸ τὴν συνάντησιν ταύτην διατηρῶ πολὺ ζωηρὰς ἀναμνήσεις».

Καὶ πράγματι δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ αὐτὴ τὴν ἐπίσκεψιν, ἐφ' ὅσον μάλιστα ἀργότερα, ὡς μέλος τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ὑπέγραψα τὴν πρᾶξιν ἀγιοκατατάξεως τοῦ Ὁσίου Παΐσιου τὴν 13ην Ἰανουαρίου 2015, μετὰ ἀπὸ πρότασιν τοῦ καλοῦ μας Πατριάρχου. **Γνωρίζουμε ὅτι ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος διατηροῦσε ἐπὶ πολλὰ ἔτη πνευματικὴ σχέσιν μὲ τὸν Ἅγιο Παῖσιο, ὁ ὁποῖος κάποτε ἐδήλωσε ὅτι «ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος εἶναι ὁ καλύτερος πού μᾶς ἔδωσε ὁ Θεὸς τὰ τελευταῖα χρόνια».** Ἀλήθεια, πόσοι ἅγιοι προσετέθησαν εἰς τὸ ἡμερολόγιό μας ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐνθρονίσεώς του εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως; Καὶ μάλιστα ἐξαιρετικαὶ μορφαί, ὅπως οἱ Ἅγιοι τῶν τελευταίων ἐτῶν: Πορφύριος, Ἰάκωβος Τσαλίκης, Σωφρόνιος ὁ Ἀθωνίτης, Ἀμφιλόχιος τῆς Πάτμου, Ἐφραὶμ ὁ Κατουνακιώτης, Ἰωσήφ ὁ Ἡσυχαστής, Ἱερώνυμος ὁ Σιμωνοπετρίτης καὶ ἄλλοι.

Ἡ ἄλλη ἀποστολὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἤμουν συνοδὸς τοῦ Γέροντός μου, ἦτο εἰς Chambésy τῆς Ἑλβετίας, τὸν Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1990. Ἦτο ἡ μοναδικὴ φορὰ κατὰ τὴν ὁποίαν προήδρευσε ὁ ἴδιος Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς. Ἦτο ἐπίσης ἡ πρώτη φορὰ κατὰ τὴν ὁποία συνεζητήθη τὸ θέμα τῆς ὀνομαζομένης «ὀρθοδόξου Διασποράς». **Ὁ Μητροπολίτης Βαρθολομαῖος ἐγνώριζε ἀπὸ ἐτῶν τὴν διορθόδοξον συνεργασίαν καὶ εἶχε κληρονομήσει πλουσίαν σχετικὴν ἐμπειρίαν ἀπὸ τὸν Γέροντά του καὶ ἄλλους σπουδαίους Φαναριώτας.** Ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνθρονίσεώς του εἶχε τὴν σκέψιν τῆς συγκλήσεως, εἰς τακτικὴν βάσιν, Συνάξεων τῶν Προκαθημένων διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ συντονισμοῦ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Μετὰ ἀπὸ πενήντα ἔτη προετοιμασίας τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐγένετο ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη νὰ συγκαλέσῃ καὶ προεδρεύσῃ αὐτῆς τῆς Συνόδου ἡ ὁποία τελικῶς καὶ ἐπραγματοποίησε

. Ὡστόσο, ἐγένετο γρήγορα ἀντιληπτὸν, ὅτι δὲν ἔλαβον ὅλοι εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὰ σοβαρὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα καὶ ὅτι ὠρισμένοι προετίμησαν νὰ παίξουν παιχνίδια. Εἶναι λυπηρόν. Παρ' ὅλον ὅτι ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ἔκανε τὰ πάντα διὰ νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὰ αἰτήματα καὶ τὶς ἀπαιτήσεις των, ὠρισμένοι παρητήθησαν ἀπὸ τὰς δεσμεύσεις των ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου. **Ὁ Θεὸς θὰ κρίνει!**

Ἀναρωτιέμαι εἰλικρινῶς ἂν αἱ κατὰ τόπους Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἔχουν τὴν βούλησιν νὰ λύσουν προβλήματα, ὅπως αὐτὸ τῆς λεγομένης «ὀρθοδόξου Διασπορᾶς»; Πιστεύουν ὅτι ἐπωφελοῦνται συνεχίζοντες τὴν παρουσίαν των εἰς περιοχὰς ἐκτὸς δικαιοδοσίας των; Ἐμεῖς ποὺ ζοῦμε εἰς τὴν Διασπορὰν εἴμεθα θύματα καὶ βλέπουμε ὅτι ὁ ἐθνοφυλετισμὸς εἶναι περισσότερο ἀπὸ ποτὲ μία πραγματικότητα. Αὐτὸ ποὺ μᾶς ἐνθαρρύνει εἶναι ὅτι ὁ Πατριάρχης εἶναι πεπεισμένος ὅτι ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ δοθῆ ἡ κανονικὴ λύσις καὶ τὰ δίκαια τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας νὰ γίνουσι σεβαστὰ ἀπὸ τὰς ἄλλας κατὰ τόπους Ἐκκλησίας.

Εἰς τὸ ταπεινὸ αὐτὸ ἀφιέρωμα διὰ τὸν Πατριάρχην μας, ὡς Μητροπολίτης μὲ ἔδραν τὴν πρωτεύουσα τῆς Ἡνωμένης Εὐρώπης, θὰ ἤθελα ἀκόμη νὰ ἀναφερθῶ εἰς τὰς πρῶτας ἐπαφὰς μὲ ἀνωτάτους ἐκπροσώπους τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως. Κατὰ τὸ ἔτος 1993 συνῶδευσα τὸν Πατριάρχην μας καὶ τὸν Μητροπολίτην Δέρκων Κωνσταντῖνο εἰς μίαν ἐπίσημον ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἐνωσιν. Ὁ Πρόεδρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως εἶχε προσκαλέσει τὸν Πατριάρχην εἰς κατ' ἰδίαν συνάντησιν καὶ γεῦμα. Μετὰ τὸ γεῦμα, ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ἐδήλωσε εἰς τὸν Τύπον τὰ ἀκόλουθα : «Ὁ κ. Delors εἶναι μία μεγάλη προσωπικότης, πιστὸς χριστιανός, ἀνοικτὸς εἰς ὅλας τὰς θρησκείας. Ἀνταλλάξαμε ἀπόψεις διὰ ζητήματα σχετιζόμενα μὲ τὸν Διαχριστιανικὸν καὶ Διαθρησκευτικὸν Διάλογο, μεταξὺ λαῶν καὶ γιὰ τὴν σταθερότητα καὶ εἰρήνην εἰς τὴν κοινωνίαν. Ὁμιλήσαμε ἐπίσης διὰ προβλήματα εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ἀνεξαρτήτως ἀπὸ θρησκευτικὰς, ἐθνικὰς καὶ φυλετικὰς διαφορὰς. Ὡς θρησκευτικὸς ἡγέτης δὲν παρεμβαίνω εἰς τὴν πολιτικὴν, καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἀναφερθῆκαμε σχετικὰ. Ὅμως τὰ σύγχρονα προβλήματα τῆς κοινωνίας ἔχουν πνευματικὰς διαστάσεις ποὺ μᾶς ἀφοροῦν». Μετὰ ἀπὸ αὐτὴ τὴν Συνάντησιν ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωσις ἀντελήφθη ὅτι μὲ τὸν Πατριάρχην Βαρθολομαῖο ἔχει ἕνα ἀξιόλογο συνομιλητὴ, καὶ τότε ὁ Πρόεδρος Jacques Delors ἐπέμεινε ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία νὰ ἔχη Ἐκπροσώπησιν παρὰ τῆ Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συνέβη μὲ τὴν ἵδρυσιν τοῦ Γραφείου κατὰ τὸ ἔτος 1994. Ἦτο ἡ πρώτη φορὰ ποὺ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπραγματοποίησε ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἐνωσιν. Ὁμίλησε, ἐπὶ μακρόν, διὰ τὴν πτώσιν τοῦ Κομμουνισμοῦ εἰς τὰς Βαλκανικὰς Χώρας. Ἐνα ἔτος ἀργότερον ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος προσεκλήθη νὰ δώσῃ Διάλεξιν εἰς τὸ ἐν Στρασβούργῳ Εὐρωπαϊκὸν Κοινοβούλιον. Ἡ ἐπίσκεψις του αὐτῆ προεβλήθη ἐντυπωσιακῶς ἀπὸ τὰ

μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τὰ ὁποῖα ἀνεγνώρισαν τὴν σημασίαν τῆς Διαλέξεώς του διὰ τὰ σύγχρονα προβλήματα.

Πράγματι, ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος δὲν ἀσχολεῖται μὲ τὴν πολιτικὴν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι δὲν ἐνδιαφέρεται διὰ τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν κόσμον μας. Παρακολουθεῖ μὲ ἐνδιαφέρον τὰ τρέχοντα γεγονότα καὶ προσπαθεῖ ἐμμέσως διὰ τὴν δικαιοσύνην εἰς τὸν κόσμον, ὅπως ἀρμόζει εἰς ἕνα μέγαν χριστιανὸν ἡγέτην. Τοῦτο ἄλλωστε εἶναι σύμφωνο μὲ τὸ Εὐαγγέλιο, τό ὁποῖον κηρύττει. Ἔχοντας Αὐτὸν εἰς τὸ πηδάλιον τῆς Ἐκκλησίας μας, τὸ Οἰκουμενικὸν μας Πατριαρχεῖον εἶναι περισσότερο ἀπὸ ποτὲ ἐμφανὲς εἰς τὸν παγκόσμιον χάρτην. Μετὰ τριάκοντα ἔτη Πατριαρχείας ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου γνωρίζουν ποιὸς εἶναι ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος. Ὁ «πράσινος Πατριάρχης». Ἄνθρωπος ποὺ γνωρίζει νὰ ἐντυπωσιάσῃ συνάδελφους, συνεργάτας καὶ γενικῶς τοὺς πάντας, εἴτε εἶναι προσωπικότητες, εἴτε νέοι, μὲ μίαν ἐπιστολήν, μίαν κάρταν ἢ ἕνα δῶρον. Ἔχει πάντοτε κάτι νὰ χαρίσῃ γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ κάποιον – ἀκόμη καὶ εἰς τὸν δρόμον – ἕνα μικρὸ κομπολόγι, ἢ μία εἰκονίτσα κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς τυχαίας συναντήσεως. Ἐπειδὴ δὲν θέλει νὰ ξεχάσῃ κάτι, προτιμᾷ νὰ τὸ σημειώσῃ σὲ ἕνα χαρτάκι ποὺ ἔχει εἰς τὴν τσέπιν τοῦ ράσου ἢ στὸ τσεπάκι στὸ στήθος του. Εἶναι ἕνας μέγαν ἡγέτης ποὺ χαίρεται ὅταν μπορεῖ ἀνώνυμα καὶ ἀθόρυβα νὰ ἀγοράσῃ ἀναμνηστικὰ καὶ δῶρα γι' αὐτοὺς ποὺ ἀποκαλεῖ «φίλους του».

Χάρις εἰς Αὐτὸν ἐπίσης μπόρεσα νὰ σπουδάσω εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Ἰνστιτοῦτον τοῦ Bossey εἰς τὴν Ἑλβετίαν. Ἐκεῖ εἶχε σπουδάσει καὶ ὁ ἴδιος μερικὰς δεκαετίας ἐνωρίτερον. Τὴν ἐποχὴν ποὺ ἐσπούδαζα ἐκεῖ, εἶχον τὴν εὐλογίαν, νὰ πραγματοποιήσῃ ἐπίσημον ἐπίσκεψιν εἰς τὸ Bossey. Μὲ ὤρισεν τὸ Συμβούλιον τῶν Καθηγητῶν νὰ ὠμιλήσω διὰ τὴν περίστασιν ταύτην. Γνωρίζων τὴν σημασίαν ποὺ ἀπέδιδε εἰς τὸ θέμα τῆς ὁρατῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἀνέφερα πρὸς τὸν Πατριάρχην μας, μεταξὺ ἄλλων, τὰ ἀκόλουθα: «Γνωρίζουμε ὅλοι πόσον ἡ Ὑμετέρα Θειοτάτη Παναγιότης γνωρίζει καλῶς αὐτὸ τὸν τόπον καὶ τὸ Ἰνστιτοῦτον, διότι εἶχατε τὴν εὐκαιρίαν νὰ σπουδάσετε, ὅπως ἐμεῖς σήμερον, στὸ Bossey. Πράγματι αὐτὸ τὸ Ἰνστιτοῦτον, εἶναι πρῶτα ἀπ' ὅλα μία ἐμπειρία, ἕνα "σχολεῖον" εἰς τὸ ὁποῖο μαθαίνουμε νὰ ζοῦμε τὸν οἰκουμενισμόν. Κατανοοῦμε ὅτι ὁ σκοπὸς αὐτῆς τῆς ἐκπαιδεύσεως εἶναι νὰ διδάξῃ εἰς τοὺς φοιτητάς – χριστιανοὺς διαφόρων ὁμολογιῶν – νὰ συνυπάρχουν, νὰ συζητοῦν καὶ νὰ προσεύχωνται μαζί, νὰ ἀγαποῦν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, νὰ δίδουν μαζί τὴν χριστιανικὴν μαρτυρίαν εἰς ἕνα κόσμον, ποὺ δὲν γνωρίζει τὸν Θεόν, δὲν ψάχνει τὴν Χάριν Του ἢ ἀντιστέκεται εἰς Αὐτήν...». Καὶ τελείωσα τὴν ὁμιλίαν μου μὲ αὐτὰ τὰ λόγια: «Δὲν χρειάζεται νὰ πείσουμε τὴν Ὑμετέρα Θειοτάτη Παναγιότητα διὰ τὴν σημασίαν τοῦ Bossey, διότι Σεῖς μοῦ προετείνατε νὰ σπουδάσω ἐδῶ καὶ Σᾶς εἶμαι εὐγνώμων δι' αὐτό».

Εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀξίου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου εἶμαι εὐγνώμων διὰ πολλὰ πράγματα εἰς τὴν ζωὴν μου. Πρῶτα ἀπ' ὅλα διὰ τὸ ὅτι ἔκαμνε διὰ τὴν ταπεινότητά μου ὡς πνευματικός μου πατήρ. Ἐπὶ πλέον διὰ τὰς πολλὰς εὐεργεσίας ποῦ μοῦ προσέφερε καὶ ποῦ μοῦ ἐπέτρεψε νὰ διακονῶ τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν. Πρόκειται διὰ τὰς σπουδὰς μου καὶ τὸ γεγονός ὅτι μὲ ἐχειροτόνησε διάκονον. Ἐπίσης μὲ ὁδήγησε εἰς τὸ νὰ καταστῶ μέλος τῆς ἱεραρχίας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Πρόθεσίς μου δὲν εἶναι νὰ ἀπεικονίσω αὐτὴν μου τὴν πνευματικὴν σχέσιν ὡς προνομιακὴν κατάστασιν. Ἀλλὰ σημειώνοντας αὐτὰς τὰς προσωπικὰς μου σκέψεις, θὰ ἤθελα νὰ παρουσιάσω μία περισσότερον ζωντανὴν περιγραφὴν τῆς προσωπικότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ μας Πατριάρχου Βαρθολομαίου.

Ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ἀφιέρωσε ὅλην τὴν ζωὴν Του εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἀπὸ τὴν Ἐνθρόνισίν του, ἐδῶ καὶ τριάκοντα χρόνια, τὴν διακονεῖ εἰς τὴν κορυφὴν τῆς κλίμακος καὶ μάλιστα λίαν ἐπιτυχημένως. Ἡ εὐχαριστία μου εἶναι ἀνέκφραστος καὶ θερμὴ δι' ὅλα ὅσα ἔκαμνε καὶ συνεχίζει νὰ προσφέρει. Δὲν εἶναι πολὺ μέγας εἰς τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τοῦτο ἀπευθύνομαι πρὸς τὴν Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότητα καὶ λέγω: «Πτωχὸς ὁ λόγος μου καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἐκφράσῃ τὸ μέγεθος τῆς εὐγνωμοσύνης δι' ὅλην τὴν πατρικὴν Ὑμῶν ἀγάπην καὶ στοργὴν δι' ὅ,τι ἐποιήσατε τῇ ἐμοῖ ἀναξιοτήτι. Εἴθε ὁ Κύριος Ἰησοῦς νὰ δίδῃ εἰς τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα, υἱείαν, δύναμιν, χαρὰν καὶ πολλὰ τὰ ἔτη διὰ τὸ καλὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας!».